

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

УДК 347.78

**ПРЕС-ПУБЛІКАЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ СУМІЖНИХ ПРАВ – «ТИХА ГАВАНЬ»
ДЛЯ ГЕНЕРАТИВНИХ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЄС**

К.О.Зеров

Кандидат юридичних наук, Старший науковий співробітник НДІ ІВ НАПрН України; фахівець Науково-освітнього центру з інтелектуальної власності, асистент кафедри інтелектуальної власності та інформаційного права навчально-наукового інституту права КНУ імені Тараса Шевченка, адвокат

ORCID 0000-0003-2916-7528

**PRESS PUBLICATION AS AN OBJECT OF RELATED RIGHTS - A "SAFE
HARBOR" FOR GENERATIVE ARTIFICIAL INTELLIGENCE SYSTEMS
IN THE EU**

K.O. Zerov

PhD, Senior Research Fellow at the Intellectual Property Scientific Research Institute of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine; Specialist of the Scientific and Educational Center for Intellectual Property, Assistant Professor of the Department of Intellectual Property and Information Law of the Educational and Scientific Institute of Law of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, Attorney at Law

ORCID 0000-0003-2916-7528

***Анотація:** В доповіді розглянуто питання правової охорони прес-публікації як об'єкта суміжних прав в Європейському Союзі, а також вплив генеративних систем штучного інтелекту на такий об'єкт.*

***Ключові слова:** прес-публікація, онлайн-медіа, штучний інтелект.*

***Annotation:** The paper deals with the issues of legal protection of a press publication*

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

as an object of related rights in the European Union, as well as the impact of artificial intelligence generative systems on such an object.

Keywords: *press publication, online media, artificial intelligence.*

На сьогодні нові технічні можливості масового використання об'єктів літератури супроводжуються значними ризиками для суб'єктів в сфері медіа: друковані видання можуть бути відтворені та поширені по всьому світу через мережу Інтернет, а спеціалізовані агрегатори новин можуть автоматично вилучати, зберігати, повторно комбінувати і миттєво відображати повні прес-публікації та (або) їх короткі уривки для своїх користувачів.

Доходи онлайн-медіа напряму залежать від кількості переглядів онлайн рекламних банерів на веб-сайтах медіа унікальними користувачами. Чим більше унікального цифрового контенту (електронної цифрової інформації) розміщено на веб-сайті, тим більше це приваблює користувачів веб-сайту, що прямо пропорційно впливає на збільшення дохідності суб'єкта в сфері медіа.

Найлегший спосіб зібрати привабливий цифровий контент, звісно, - це взяти його з інших джерел без попереднього отримання дозволу на такі дії. В ЄС та в Україні існує чимало прикладів платформ, заснованих на агрегації (стороннього) контенту прес-публікацій третіх осіб. Як правило, такі новинні агрегатори роблять доступними останні новини на своїх головних веб-сторінках із заголовками та короткими витягами з тексту, які базуються на стандартному або персоналізованому виборі тем кінцевого користувача. Клік кінцевого користувача на будь-який з уривків новин робить доступним для нього ще більше цифрового контенту; натомість оригінальні онлайн-медіа від такої діяльності новинних агрегаторів доходи не отримують і не мають достатньої можливості захистити власні інвестиції, які вони вклали в створення унікального цифрового контенту.

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

Станом на квітень 2024 р. в Україні відсутнє нормативне регулювання означеного питання, а діючі механізми правової охорони авторським правом не є достатньо ефективними з таких підстав:

По-перше, багато залучених авторів надають онлайн-медіа лише невиключні майнові авторські права, за якими онлайн-медіа не надається дозвіл забороняти використання творів третім особам.

По-друге, навіть у випадку отримання виключних прав (виключна ліцензія чи відчуження прав) онлайн-медіа як похідним суб'єктам авторського права необхідно доводити підстави наявності у них таких прав (до прикладу в межах реалізації самозахисту на підставі порядку припинення порушень авторського права і суміжних прав з використанням мережі Інтернет, а саме п.3 ч.2. ст. 56 Закону України «Про авторське право і суміжні права» «заявник повинен навести вмотивоване твердження, зазначене у відповідній заяві, про наявність у заявника майнових прав на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав чи виключних прав на використання такого об'єкта з посиланням на підстави виникнення таких прав чи виключних прав та строк чинності таких прав»[1]), що є непорційним завданням, враховуючи велику кількість унікальних публікацій.

По-третє, авторське право охороняє лише оригінальні літературні твори, а прес-публікації не завжди можуть відповідати вказаному критерію (повідомлення про новини або інші факти, що мають характер звичайної прес-інформації не є об'єктами авторського права на підставі норм ч.1 ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права»). Права *sui generis* на бази даних, як правило, вимагають використання значної частини бази даних або, якщо використовується лише незначна частина, повторюваного і систематичного використання, чого при використанні прес-публікацій новинними агрегаторами практично не відбувається.

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

В ЄС із прийняттям Директиви 2019/790 від 17 квітня 2019 року «Про авторське право і суміжні права на Єдиному цифровому ринку та про внесення змін до директив 96/9/ЄС та 2001/29/ЄС» з метою захисту та «заохочення організаційних і фінансових внесків видавців у створення публікацій у пресі, щоб забезпечити сталість видавничої справи»[2] було надано правову охорону новому об'єкту суміжних прав – прес-публікаціям та, відповідно, запроваджені окремі обмежені майнові суміжні права на такий об'єкт.

Так, під «прес-публікацією» в ЄС розуміється публікація, що охоплює тільки журналістські публікації, опубліковані на будь-якому носії, у тому числі в паперовій формі, у контексті економічної діяльності, що становить надання послуг відповідно до права Союзу. Публікації в пресі, які повинні бути охоплені, включають, наприклад, щоденні газети, тижневі або місячні журнали загального або спеціального інтересу, у тому числі журнали за підпискою, та веб-сайти з новинами. Публікації в пресі містять переважно літературні твори, проте дедалі частіше включають інші типи творів та інших об'єктів, зокрема фотографії і відео. Періодичні видання, що їх публікують для наукових чи академічних цілей, як-от наукові вісники, не повинні бути охоплені захистом, що його надають публікаціям у пресі відповідно до цієї Директиви. Захист також не повинен застосовуватися до веб-сайтів, як-от блогів, які надають інформацію в рамках діяльності, яка не здійснюється за ініціативи, під редакційною відповідальністю та контролем надавача послуги, як-от видавця новин[2].

Видавці прес-публікацій як первинні суб'єкти права на прес-публікацію наділяються окремими обмеженими майновими правами: правом на використання прес-публікації лише способами відтворення, що здійснюється онлайн-медіа, та інтерактивного надання доступу та виключним правом дозволяти або забороняти використання своїх прес-публікацій вказаними

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

способами. При цьому правова охорона не застосовується до використання окремих слів або дуже коротких витягів із прес-публікацій та до способів приватного чи некомерційного використання прес-публікацій окремими користувачами, а розміщення гіперпосилання, якщо такі дії стосуються прес-публікацій, не визнаються їх використанням. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на прес-публікацію спливає через два роки після опублікування, що обчислюється з першого січня року, наступного за роком опублікування.

Інших умов охороноздатності до прес-публікацій Директива 2019/790 не висуває. Крім того, варто зауважити, що до прес-публікацій (на відміну від об'єктів авторського права) як об'єкта суміжних прав априорі не може висуватися така умова охороноздатності як «оригінальність» (ознака (критерій), що характеризує твір як результат власної інтелектуальної творчої діяльності автора та відображає творчі рішення, прийняті автором під час створення твору). Тобто, для цілей правової охорони правом інтелектуальної власності через інститут прес-публікацій абсолютно неважливим є участь фізичних осіб у процесі їх появи.

Розробники Директиви 2019/790 навряд чи могли передбачити бурхливий комерційний розвиток великих мовних моделей (англ. Large Language Model, LLM), запровадивши в вказаній Директиві лише нові винятки і обмеження з авторського права щодо глибинного аналізу тексту та даних (статті 3 та 4 Директиви 2019/790) для легального функціонування таких систем. Тим не менше, в 2024 році цілком логічним та допустимим вбачається припущення, що онлайн-медіа для генерування новин на декілька абзаців тексту з мотивів економії власних фінансових ресурсів можуть використовувати системи генеративного штучного інтелекту замість використання творчої оригінальної праці авторів. Враховуючи вищенаведені умови охороноздатності прес-публікацій, онлайн-медіа наділені можливістю реалізації права на захист у

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

випадку неправомірного використання прес-публікацій третіми особами онлайн.

Відповідно, насправді ЄС стала «тихою гаванню» щодо питання охорони правом інтелектуальної власності окремих результатів генерування великих мовних моделей, запровадивши хоча і дещо обмежений, але цілком передбачуваний правовий режим задовго до впровадження українського національного підходу щодо охорони неоригінальних об'єктів, згенеровані комп'ютерною програмою, за допомогою права особливого роду (*sui generis*).

Література

1. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 01.12.2022р. № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855>
2. Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2019/790 від 17 квітня 2019 року про авторське право і суміжні права на Єдиному цифровому ринку та про внесення змін до директив 96/9/ЄС та 2001/29/ЄС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_022-19#Text